

Тернопільська академія народного господарства

Хитра Олена Володимирівна

УДК 334.726

СИНЕРГІЗМ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.05.01 - Світове господарство і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Тернопіль - 2001

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі управління трудовими ресурсами Технологічного університету Поділля (м. Хмельницький) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Торгова Лідія Володимирівна,
Технологічний університет Поділля (м. Хмельницький),
декан факультету бізнесу та права

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Юхименко Володимир Васильович,
Київський державний
торговельно-економічний університет,
професор кафедри зовнішньоекономічної діяльності

доктор економічних наук, доцент
Мокій Анатолій Іванович,
Львівська комерційна академія,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

Провідна установа: Київський національний економічний університет Міністерства
освіти і науки України,
кафедра міжнародної економіки, м. Київ

Захист дисертації відбудеться “28” лютого 2002 р. о 14 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д58.082.01 у Тернопільській академії народного господарства за адресою: 46004, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, аудиторія 1300.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Тернопільської академії народного господарства за адресою: 46004, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11.

Автореферат розісланий “26” січня 2002 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

_____ **Задорожний З. В.**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з найбільш поширених форм організації зовнішньоекономічних зв'язків є спільні підприємства (СП), засновані на власності партнерів з різних держав. Процеси створення та функціонування СП завжди пов'язані з низкою проблем, зумовлених різноманітністю економічного, правового, політичного і соціально-культурного середовища країн-учасниць. Звідси виникає потреба у розробці такої моделі спільного підприємства, яка забезпечила б максимальну віддачу інвестованого національного і зарубіжного капіталу.

Світова економічна наука набула значного досвіду щодо вивчення проблем розвитку спільних підприємств. Зокрема, характеристика визначальних рис СП подана у працях Н. Вознесенської, В. Кашина, Л. Родіної, К. Семенова; дослідження механізму функціонування спільних підприємств посідають важливе місце у наукових розробках Б. Вілперта, О. Власюка, Е. Грицюка, Дж. Коцці, Д. Лук'яненка, Д. Маурі, А. Мельник, Ю. Олейнікова, О. Пестрецової; організаційно-економічні основи діяльності СП досліджувались Є. Вилковою, А. Голубовичем, А. Ждановим, А. Кайсаровим, Ю. Макогоном, Г. Мікерінім, Л. Нейковою, Є. Панченком, Є. Савельєвим, В. Сумароковим, Н. Томілінім, К. Феєм, С. Юрієм; аналіз функціонування спільних підприємств у різних країнах в різні роки проведено А. Березним, В. Буткевичем, І. Гайдучком, І. Костенковим, Т. Поповою; правові аспекти спільного підприємництва досліджувались О. Гаврилюком, Н. Кузнецовою, А. Омельченком та іншими авторами. Водночас питання, пов'язані з особливостями досягнення синергічного ефекту в межах СП, залишилися невисвітленими у монографіях та інших публікаціях вітчизняних і зарубіжних науковців. Особливо актуальними ці проблеми є для України, де спільні підприємства розглядаються насамперед як сполучна ланка між нашою державою і світовим співтовариством. Завдяки прямим іноземним інвестиціям, що надходять в основному у формі СП, уряд України намагається підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на міжнародних ринках, а відтак, завоювати авторитет на світовій політичній арені. Усе це вказує на необхідність розробки та реалізації заходів, спрямованих на удосконалення економічної діяльності спільних підприємств, в основу яких може бути покладено положення концепції синергізму як особливого виду стратегічних переваг міжнародного співробітництва. Наукова актуальність та практична значущість розв'язання проблеми формування моделі спільного підприємства, орієнтованого на досягнення синергічного ефекту, визначили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація пов'язана з виконанням наукових досліджень на тему "Проблеми та перспективи залучення інвестицій в Україну", передбачених планом НДР Технологічного університету Поділля (м. Хмельницький) (№ державної реєстрації 0199U003037). Особисто автором проводились дослідження процесу залучення в Україну прямих іноземних інвестицій у формі спільних підприємств, результатом яких є розроблена методика розрахунку економічної ефективності і синергічного ефекту від діяльності СП.

Мета і задачі дослідження. Мета дисертації полягає у розробці ефективного механізму досягнення оптимального синергічного ефекту від взаємодії партнерів у межах спільного підприємства. Для її реалізації в роботі були поставлені і розв'язувались такі завдання:

- здійснити диференціацію категорії "синергізм", довести правомірність вживання означеного терміна у сфері зовнішньоекономічної діяльності та, зокрема, по відношенню до спільних підприємств;
- розробити концепцію спільного підприємства на основі систематизації його відмінних ознак, функціональних ролей та підходів до класифікації, здійснити аналіз переваг і недоліків СП у порівнянні з іншими формами підприємницької діяльності;
- визначити структуру і стадії розвитку синергічного ефекту СП;
- класифікувати процес еволюції спільних підприємств і на цій основі оцінити перспективи посилення взаємодії партнерів у межах СП;
- оцінити процес розвитку спільних підприємств в Україні з позицій синергізму;

- сформувати нову модель спільного підприємства, адекватну вимогам посилення синергічного ефекту;
- виробити загальні принципи та побудувати алгоритми розподілу ресурсів і прибутків СП;
- розробити методичку оцінки економічної ефективності і синергічного ефекту спільних підприємств.

Об'єктом дослідження є економічні відносини у межах спільних підприємств в різних галузях економіки.

Предмет дослідження - процеси створення і функціонування СП, мотиви участі у спільному підприємстві, взаємозв'язки між партнерами у ході здійснення спільної підприємницької діяльності, передумови виникнення і посилення синергічного ефекту СП.

Методи дослідження. Методологічними засадами дисертаційної роботи є положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, які стосуються проблем організації та функціонування спільних підприємств. У роботі використано такі методи дослідження: системний аналіз (у ході вивчення процесів заснування і діяльності СП, встановлення та обґрунтування синергічних взаємозв'язків у різних сферах функціонування спільних підприємств); класифікацію (для зведення підходів до характеристики СП у єдину систему); історико-логічний (для виявлення історичних джерел, причин зародження та етапів еволюції спільних підприємств); компаративний аналіз (для визначення можливостей щодо взаємодоповнення і взаємопосилення внесків партнерів до СП та генерації на цій основі синергічного ефекту); статистичні (для дослідження тенденцій розвитку спільних підприємств в Україні); соціологічні (для дослідження окремих аспектів діяльності ряду спільних підприємств у Хмельницькій області).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертаційній роботі вперше у вітчизняній науці поставлена і по ряду аспектів розв'язана проблема розробки механізму досягнення оптимального синергічного ефекту спільного підприємництва. В межах цього загального наукового результату автором виносяться на захист такі положення:

- здійснено диференціацію поняття синергічного ефекту шляхом виділення категорій “синергізм диверсифікації” (ефект від поширення наявного досвіду ведення бізнесу на нові сфери діяльності), “синергізм співробітництва” (ефект від об'єднання зусиль незалежних компаній) та “інтернаціональний синергізм”, під яким розуміється емерджентний ефект, що виникає внаслідок поєднання зусиль партнерів з різних держав та/або переміщення частини виробничих ресурсів з однієї стратегічної зони господарювання в іншу з метою освоєння нових видів діяльності на зовнішніх ринках;

- поглиблено концептуальні основи дослідження спільних підприємств з метою більш чіткого їх відокремлення від інших форм ведення бізнесу, зокрема, встановлено спільні і відмінні риси між категоріями “СП” і “змішане підприємство”, “joint venture” і “mixed company”, “СП” і “підприємство з іноземними інвестиціями”, систематизовано основні та другорядні ознаки спільних підприємств, що одночасно розглядаються як джерела синергізму в межах СП;

- запропоновано новий підхід щодо систематизації функціональних ролей СП (як форми міжнародного промислового співробітництва, інструмента інтернаціоналізації, реалізації стратегій міжнародного фінансування і виходу на зарубіжний ринок, комерційного каналу передачі технології, інструмента конкурентної боротьби, елемента системи транснаціональної корпорації і вільної економічної зони) та класифікації спільних підприємств, що ґрунтується, з одного боку, на аналізі основних ознак СП, а з іншого - на синтезі цих ознак у такі класифікаційні сфери, як “Галузь”, “Маркетинг”, “Технологія”, “Управління”, “Організація”, “Право”, “Зовнішньоекономічні зв'язки”;

- визначено структуру, стадії розвитку та особливості досягнення синергічного ефекту СП у сферах маркетингу і збуту, виробництва, науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт, матеріально-технічного і кадрового забезпечення, валютно-фінансових відносин, управління;

- розроблено класифікацію етапів історичного розвитку спільних підприємств з урахуванням специфіки співробітництва представників різних політико-економічних формацій і на цій основі зроблено прогноз поглиблення взаємодії партнерів у межах СП на довгострокову перспективу;

- визначено з позицій концепції синергізму основні тенденції розвитку СП в Україні загалом та Хмельницькій області зокрема, на підставі чого зроблено висновок про наявність потенційного синергізму на досліджуваних об'єктах і потребу його трансформації у синергізм реальний;

- сформовано модель технологічного ланцюжка СП, орієнтованого на одержання синергічного ефекту, під яким розуміється сукупність підприємств з інтернаціональною формою власності, об'єднаних спільною господарською діяльністю, з диференційованими виробничими та управлінськими функціями, розташованих на територіях країн-учасниць;

- на основі сформованих базових принципів (домінування спільної мети над локальними інтересами, розподіл ресурсів на основі коефіцієнтів капіталомісткості господарських операцій, залучення кредитних ресурсів на засадах проектного фінансування та ін.) розроблено алгоритми розподілу ресурсів і прибутків СП, що передбачають одночасне врахування багатьох критеріїв, які визначають участь кожного засновника у процесах створення і діяльності спільних підприємств;

- запропоновано методичку оцінки економічної ефективності діяльності спільних підприємств, до якої вперше введено три групи показників, що дозволяють здійснювати розрахунки та аналіз ефективності розвитку різних функціональних сфер господарської діяльності СП, ступеня реалізації інтересів усіх учасників СП, розміру і структури синергічного ефекту СП.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження дозволили виявити вагомі передумови для посилення дії позитивних наслідків міжнародного співробітництва внаслідок впровадження механізмів управління синергізмом у межах спільних підприємств.

Основні методичні розробки щодо вдосконалення економічної діяльності спільних підприємств використовуються у практичній діяльності Головного управління економіки Хмельницької обласної державної адміністрації, що підтверджується відповідною довідкою - № 02-03/149 від 29.05.2000 р.

Результати наукових досліджень взято за основу при розробці робочих програм курсу “Організація та функціонування спільних підприємств”; ряд основних положень дисертаційної роботи використовується у викладанні навчальних дисциплін “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” та “Організація експортно-імпорتنих операцій” у Технологічному університеті Поділля (м. Хмельницький), що підтверджується відповідною довідкою цього навчального закладу - № 15-ас від 30.05.2000 р.

Методика розрахунку економічної ефективності діяльності спільного підприємства апробована на українсько-американському закритому акціонерному товаристві “Петротрейд”, що підтверджується відповідною довідкою цього підприємства - № 520 від 31.05.2000 р.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, що викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї і положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались на IV і VI Міжнародних науково-практичних конференціях “Сучасні інформаційні та енергозберігаючі технології життєзабезпечення людини” (м. Севастополь, 7-11 вересня 1998 р.; м. Харків, 6-10 грудня 1999 р.) (довідки № 01-81/982 від 15.10.1998 р.; № 01-49/1412 від 22.12.1999 р.) та Міжнародній науково-практичній конференції “Підприємництво в Україні: проблеми і шляхи розвитку” (м. Львів, 23-26 березня 2000 р.) (довідка № 01-55/369 від 12.04.2000 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 15 робіт, у тому числі одна колективна монографія, 9 статей у фахових виданнях (опублікованих автором одноосібно) і 5 статей в інших виданнях і збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 16,7 др. арк. (особисто автора - 12,5 др. арк.).

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 192 найменувань, 20 додатків. Повний обсяг дисертації становить

257 сторінок комп'ютерного набору, в тому числі 14 таблиць і 25 рисунків, що займають 31 сторінку; список використаних джерел займає 15 сторінок, додатки - 67 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі розкрито актуальність теми дисертації, ступінь дослідженості проблеми; визначено мету і задачі дослідження; обґрунтовано наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення.

У першому розділі *“Синергізм як умова успішного функціонування спільного підприємства”* розкрито теоретичні передумови дослідження проблеми. На основі аналізу наукових розробок у сфері стратегічного менеджменту введено категорію *“інтернаціональний синергізм”*, зміст якої полягає у виникненні емерджентного ефекту внаслідок об'єднання зусиль партнерів з різних держав та/або переміщення частини виробничих ресурсів в іншу стратегічну зону господарювання для освоєння нових видів діяльності на зовнішніх ринках. У випадку поєднання зусиль незалежних партнерів має місце *“синергізм співробітництва”*, а вихід у нові сфери господарювання створює передумови для такого явища, як *“синергізм диверсифікації”*. Інтернаціональний синергізм може проявлятися на мікро-, мезо- та макрорівні і загалом слугує основою для поглиблення процесу глобалізації світогосподарських зв'язків.

Як головний предмет дослідження автором виділено синергізм спільного підприємства і, зокрема, спільних підприємств. На основі критичного опрацювання існуючих підходів до трактування суті СП визначено місце і роль означених об'єктів у системі міжнародного бізнесу, узагальнено їх відмінні риси, побудовано баланс переваг і недоліків СП з позицій вітчизняного та зарубіжного засновників і країн-учасниць, систематизовано основні класифікаційні ознаки і функціональні ролі спільних підприємств. Спільне підприємство трактується як окремий суб'єкт міжнародної підприємницької діяльності, який утворюється шляхом мобілізації ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових, інформаційних), що належать партнерам з різних країн, зі встановленням спільного права власності на залучені фактори виробництва, для спільного здійснення виробничої, торговельної, науково-технічної та інших видів діяльності на засадах спільного управління заради досягнення спільних цілей, що передбачає обоюсторонню відповідальність сторін за результати господарювання.

Отже, відмінними рисами СП визначено спільність інтересів, права власності, діяльності, управління та відповідальності. Кожна з цих ознак розглядається як джерело для генерації основних видів синергічного ефекту - початкового (потенційного), інвестиційного, операційного синергізму, синергізму продажів, менеджменту і, нарешті, реального синергізму (рис. 1). У ході дослідження встановлено, що спільні підприємства можуть виконувати різні функціональні ролі (форми міжнародного промислового співробітництва, інструмента інтернаціоналізації, реалізації стратегій міжнародного фінансування і виходу на зарубіжний ринок, комерційного каналу передачі технології, інструмента конкурентної боротьби, елемента системи транснаціональної корпорації і вільної економічної зони). Водночас спільні підприємства можуть належати до різних класифікаційних груп (у сферах галузі діяльності, маркетингу, технології, управління, організації, права і зовнішньоекономічних зв'язків). Це забезпечує досягнення високої гнучкості у застосуванні їх в цілях реалізації переваг міжнародного співробітництва. Зроблено висновок, що спільне підприємство - це багатогранне явище міжнародного економічного життя, кожен аспект якого містить потенціал для генерації позитивного (у разі взаємопосилення переваг партнерів) або негативного (у випадку несумісності корпоративних культур) синергічного ефекту.

Здобувачем систематизовано етапи процесу створення та функціонування спільного підприємства і виявлено їх нерозривні взаємозв'язки з процедурами формування та оцінки синергічного ефекту. В процесі свого розвитку синергізм у межах СП проходить такі основні етапи: 1) виявлення передумов потенційного синергізму (відповідає стадії виявлення первинних мотивів участі партнерів у спільному підприємстві); 2) комбінування різних стратегічних зон господарювання з метою оптимізації синергізму диверсифікації (обрання сфери діяльності СП);

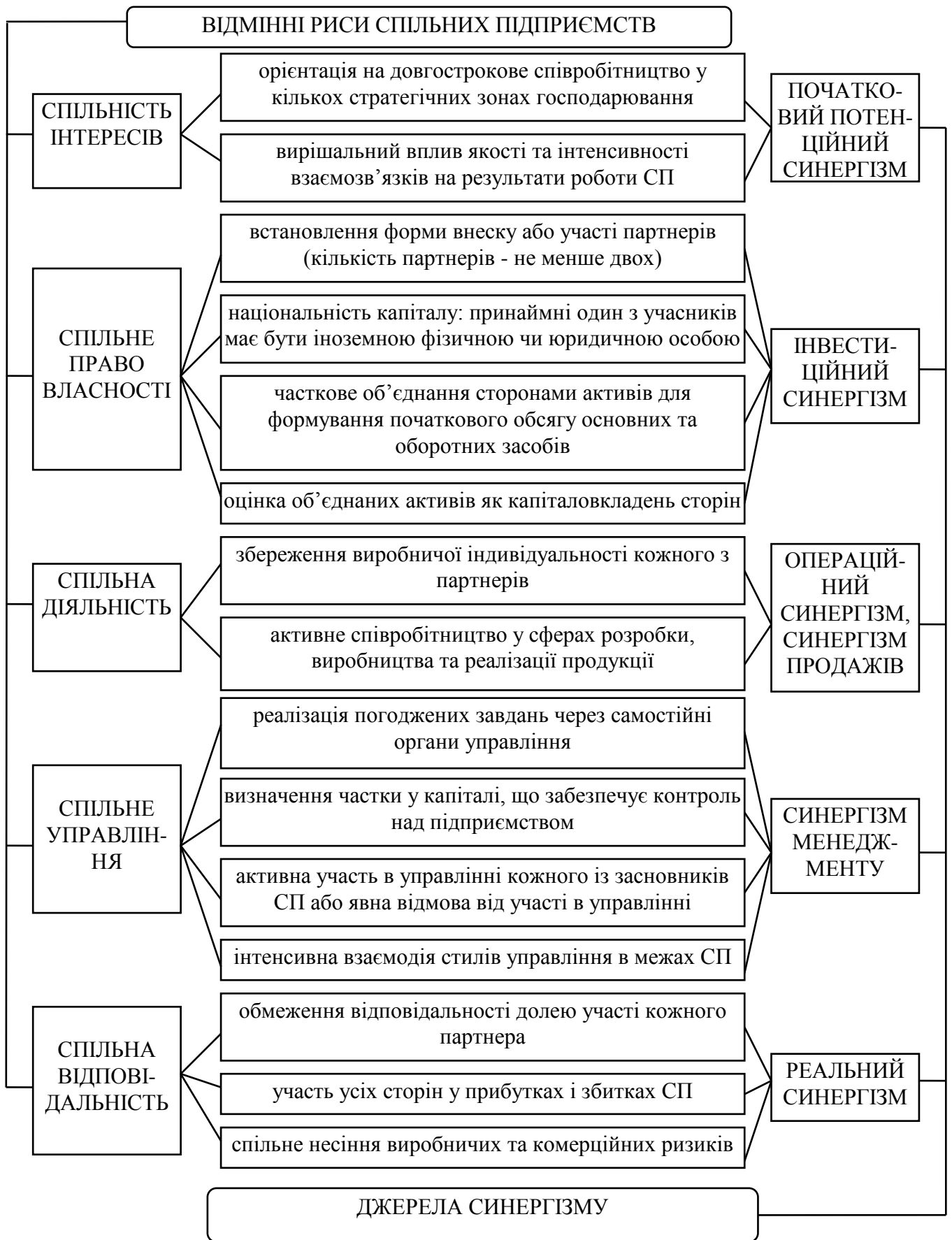

Рис. 1. Відмінні риси і джерела синергізму СП

3) формування умов для оптимізації синергізму співробітництва (вибір партнера, погодження інтересів); 4) “формалізація” синергізму (документальне оформлення СП); 5) оцінка реального синергізму (поточний контроль діяльності СП).

В результаті проведених теоретичних досліджень побудовано модель синергічних взаємозв'язків у межах спільного підприємства, що дозволяє виявити потенційні можливості та оцінити ступінь синергізму у сферах маркетингу, виробництва, НДДКР, матеріально-технічного і кадрового забезпечення, валютно-фінансових відносин та управління на СП (рис. 2). Зроблено висновок, що основою досягнення максимального синергічного ефекту в межах СП слід вважати поєднання сильних сторін партнерів (збутових, виробничих, науково-технічних, кадрових, інвестиційних потенціалів) за умови формування належної системи управління, розробки відповідних механізмів реалізації розподільчих відносин.

У другому розділі “Аналіз закономірностей розвитку спільного підприємництва і шляхів підвищення синергічного ефекту” здійснено аналіз розвитку СП в історичному та регіональному (на прикладі Хмельницької області) аспектах, оцінено наявний досвід синергічної взаємодії партнерів різних країн у межах СП і виявлено передумови для його поглиблення у майбутньому. Здобувачем здійснено періодизацію процесу історичної еволюції спільних підприємств: виділено окремі етапи, на кожному з яких створення і функціонування СП пов'язане зі специфічними факторами внутрішнього й зовнішнього середовища. Зроблено висновок, що сучасний етап розвитку СП базується на попередньому досвіді економічних зв'язків між державами, які належали до різних політико-економічних систем, що особливо актуалізує залучення країн з перехідною економікою до світових інтеграційних процесів. У цьому контексті спільні підприємства розглядаються як ефективний шлях подолання замкнутості національних економік. Синергізм спільних підприємств в історичному аспекті виступає як одна з форм протидії обмежувальній діловій практиці, що, однак, не заперечує перспектив використання концепції синергічної взаємодії в сучасних умовах господарювання, які характеризуються високим рівнем конкурентної боротьби держав за доступ до прямих іноземних інвестицій та вихід завдяки цьому на нові ринки збуту продукції.

Оцінити сучасний стан справ у сфері іноземного інвестування та спільного підприємництва в Україні дозволили результати аналізу відповідних статистичних даних. Автором підраховано, що у 2000 р. кількість спільних підприємств, зареєстрованих на території України, становила лише 0,9 % від загального числа господарюючих суб'єктів. Це свідчить про неналежну організацію передумов для залучення зарубіжного капіталу у формі СП у нашій державі. До того ж розподіл СП і сум іноземних інвестицій за регіонами України та галузями економіки є вкрай нерівномірним, що призводить до акумуляції зарубіжного капіталу у великих містах та у сферах зі швидким оборотом вкладених коштів (а це часто не співпадає з економічними інтересами держави щодо розвитку провінційних регіонів та піднесення промислового виробництва). Здобувачем зроблено висновок, що на темпи розвитку спільного підприємництва в Україні впливають не лише економічні, але й політико-правові, соціально-психологічні, організаційні та інші чинники, що в цілому характеризують інвестиційний імідж держави (особливо слід виділити часті зміни національного законодавства, невизначеність податкової політики та відсутність реальних гарантій для іноземних інвесторів). Це, у свою чергу, вказує на необхідність удосконалення механізмів здійснення спільної підприємницької діяльності.

З метою визначення ролі спільних підприємств в економіці регіону здійснено аналіз розвитку СП Хмельницької області за період 1991-2000 рр. Проведені дослідження і розрахунки дозволили виявити основні тенденції, які значною мірою притаманні українській економіці в цілому: 1) наявність незначної частки діючих підприємств у загальній кількості зареєстрованих СП - з одного боку, і невисокої питомої ваги підприємств, які випускають власну продукцію, у кількості діючих СП - з іншого; 2) домінування у галузевій структурі СП, зайнятих у сфері торгівлі, - за кількістю, і СП в галузі машинобудування й металообробки - за сумою іноземних інвестицій; 3) створення СП переважно на двосторонній основі на паритетних засадах або з більшою часткою іноземного партнера; 4) переважання за структурою іноземних учасників СП,

Рис. 2. Структура синергічних взаємозв'язків партнерів у межах спільного підприємства

заснованих юридичними особами, а за структурою країн-учасниць - держав з перехідною економікою - щодо кількості створених підприємств, і промислово розвинутих країн - з точки зору розмірів іноземних інвестицій; 5) домінування невеликих за розміром СП; 6) створення спільних підприємств найчастіше у формі товариств з обмеженою відповідальністю; 7) зосередження переважної більшості СП у промислових центрах (в умовах Хмельниччини - у містах Хмельницькому і Кам'янці-Подільському); 8) поступове скорочення обсягів експортно-імпортних операцій СП при від'ємному сальдо зовнішньоторговельного балансу; 9) високий рівень збитковості серед спільних підприємств промисловості, транспорту та житлово-комунального господарства; 10) поєднання порівняно високих рівнів фондовіддачі з низькою рентабельністю капіталу.

Для вивчення специфіки економічної діяльності спільних підприємств автором організовано і проведено соціологічне дослідження, мета якого полягала в ідентифікації ознак синергізму у процесах створення і функціонування СП; виявленні найбільш вагомих переваг, отримуваних засновниками завдяки реалізації синергічних взаємозв'язків; встановленні негативних наслідків синергізму; здійсненні аналізу передумов та пошуку резервів для посилення позитивного синергічного ефекту в межах СП. За результатами дослідження побудовано типову схему синергічних взаємозв'язків (із зазначенням переваг та головних проблем) у сферах маркетингу, виробництва, НДДКР, матеріально-технічного і кадрового забезпечення, валютно-фінансових відносин та управління на СП (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості синергічної взаємодії партнерів у практичній діяльності СП

Ознака синергізму	Переваги	Проблеми окремих СП
1. Поєднання збутових потенціалів (сфера маркетингу)	Розширення обсягів збуту, економія на комерційних витратах	Відсутність належного транспортного сполучення; недостатня кількість оргтехніки для обробки й аналізу інформації; недостатня обізнаність вітчизняних фахівців з питань маркетингу
2. Поєднання техніко-технологічних потенціалів (сфера виробництва)	Підвищення рівня конкурентоспроможності продукції	Труднощі із ввезенням з-за кордону обладнання; невідповідність у темпах виробничого розвитку СП та підприємств-суміжників
3. Поєднання науково-дослідницьких потенціалів (сфера НДДКР)	Прискорення інноваційних процесів	Відсутність коштів для проведення фундаментальних і прикладних розробок
4. Поєднання кадрових потенціалів (сфера трудових відносин)	Підвищення продуктивності праці	Плинність кадрів; відсутність коштів для навчання і мотивації працівників; невідповідність розміру оплати праці необхідному рівневі соціального забезпечення
5. Поєднання каналів матеріально-технічного забезпечення	Удосконалення техніко-технологічної бази	Нестабільність цін на матеріальні ресурси; порушення умов договорів з боку постачальників
6. Поєднання фінансових потенціалів (спільне інвестування)	Розподіл інвестиційних ризиків; досягнення валютної самоокупності	Відсутність виваженої кредитної політики держави, високі процентні ставки за кредит; труднощі з оформленням кредиту із зарубіжного банку; невідпрацьованість механізму фінансового лізингу; високий ступінь відповідальності перед іноземним партнером
7. Поєднання управлінських потенціалів	Підвищення якості та оперативності управлінських рішень; обопільний контроль за виконанням прийнятих рішень	Невизначеність у розподілі управлінських функцій між партнерами; труднощі з визначенням оптимального ступеня автономії СП; "конкуренція" між корпоративними культурами

У третьому розділі "Підвищення ефекту синергізму спільного підприємства та його оцінка" розроблено та обґрунтовано напрямки удосконалення економічної діяльності СП. Як вихідні положення використано концепцію синергізму, яка передбачає взаємне надання

партнерами рівнозначних переваг, і теорію “технологічного ланцюжка”, згідно з якою відбувається формування концернів СП, що об’єднують виробників сировини, напівфабрикатів і кінцевих виробів у межах виробництва певної номенклатури продукції. На думку здобувача, поєднання означених концепцій у процесі організації СП є реальною передумовою для інтенсивної інтеграції господарських суб’єктів різних країн.

Спільне підприємництво на засадах синергізму і “технологічного ланцюжка” трактується автором як створення сукупності підприємств, визначальними рисами яких є інтернаціональна форма власності, спільна господарська діяльність, диференційовані виробничі та управлінські функції, розташування на територіях країн-учасниць. Зроблено висновок, що така форма співробітництва забезпечує максимальне використання переваг міжнародної спеціалізації та кооперування.

Сформовано методологічний підхід щодо розподілу ресурсів і доходів у межах технологічного ланцюжка СП, який орієнтує засновників на надання всебічної підтримки організованим ними підприємствам протягом усього періоду функціонування останніх. Ступінь активності кожного партнера пропонується оцінювати не лише на основі суми внеску до статутного капіталу, але й виходячи з характеру його участі у діяльності СП. У цьому, на думку автора, полягає принцип поєднання кількісних та якісних критеріїв у процесі оцінки внесків засновників, а відтак, створюються належні умови для встановлення і розвитку довгострокових, комплексних, взаємовигідних синергічних взаємозв’язків.

Розроблено методику оцінки економічної ефективності спільного підприємства, яка містить понад 50 показників, що об’єднані у три групи - “Аналіз розвитку економічної діяльності СП”, “Оцінка ступеня реалізації інтересів учасників СП”, “Оцінка додаткових вигод від СП як специфічної форми зовнішньоекономічних зв’язків”. Зокрема, за допомогою показників 1-ої групи пропонується оцінити ефективність економічної діяльності СП в цілому та окремих її функціональних сфер; у 2-ій групі подано показники, що визначають ступінь реалізації інтересів учасників СП - вітчизняного та зарубіжного засновників, приймаючої країни та держави базування і самого спільного підприємства як самостійного суб’єкта господарювання; 3-я група присвячена питанню виявлення додаткових вигод СП у порівнянні з іншими формами господарської діяльності. Оригінальність запропонованої методики полягає у генерації нового підходу до комплексної оцінки економічної діяльності СП; можливості застосування щодо оцінки діяльності технологічних ланцюжків СП; більш чіткому розмежуванні макро- і мікроекономічних інтересів партнерів; впровадженні коефіцієнтів, що дають змогу порівняти ефективність СП та інших господарюючих суб’єктів. До методики включено цілий ряд показників, які дозволяють оцінити ступінь і структуру синергічного ефекту, що генерується в процесі функціонування СП (формули 1-9).

$$Sy_{\text{прод.}} = \sum_{j \in J} (V_{\text{СП}} - V_j) / K, \quad (1)$$

$$Sy_{\text{опер.}} = \sum_{j \in J} (W_{\text{СП}} - W_j) / K, \quad (2)$$

$$Sy_{\text{НДДКР}} = \sum_{j \in J} (P_{\text{СП}} - P_j), \quad (3)$$

$$Sy_{\text{МТЗ}} = \sum_{j \in J} (E_{\text{МТЗ(СП)}} - E_{\text{МТЗ}_j}), \quad (4)$$

$$Sy_{\text{труд.}} = \sum_{j \in J} (\text{ПП}_{\text{СП}} - \text{ПП}_j) / (K : \text{Ч}_{\text{прац.}}), \quad (5)$$

$$Sy_{\text{інв.}} = \sum_{j \in J} (PR_{\text{СП}} - PR_j) / K, \quad (6)$$

$$Sy_{\text{вал.}} = \sum_{j \in J} (P_{\text{в(СП)}} - P_{\text{в}_j}), \quad (7)$$

$$Sy_{мен.} = \sum_{j \in J} (E_{упр.ф(СП)} - E_{упр.фj}), \quad (8)$$

$$Sy_{заг.} = Sy_{прод.} + Sy_{опер.} + Sy_{НДДКР} + Sy_{МТЗ} + Sy_{труд.} + Sy_{инв.} + Sy_{вал.} + Sy_{мен.}, \quad (9)$$

де $j \in J$ - множина засновників СП;

$Sy_{прод.}$ - рівень синергізму продажів;

$V_{СП}$ - обсяг реалізації продукції СП, тис. грн.;

V_j - обсяг реалізації продукції j -того засновника, тис. грн.;

K - капіталовкладення в СП (розмір статутного фонду), тис. грн.;

$Sy_{опер.}$ - рівень операційного синергізму (у сфері виробництва);

$W_{СП}$ - обсяг виробництва продукції СП, тис. грн.;

W_j - обсяг виробництва продукції j -того засновника, тис. грн.;

$Sy_{НДДКР}$ - рівень синергізму НДДКР;

$P_{СП}$ - середній рівень конкурентоспроможності нових товарів і технологій, розроблених на СП;

P_j - середній рівень конкурентоспроможності нових товарів і технологій, розроблених j -тим засновником;

$Sy_{МТЗ}$ - рівень синергізму у сфері матеріально-технічного забезпечення (МТЗ);

$E_{МТЗ(СП)}$ - інтегральний показник ефективності МТЗ спільного підприємства;

$E_{МТЗj}$ - інтегральний показник ефективності МТЗ j -того засновника;

$Sy_{труд.}$ - рівень трудового синергізму;

$ПП_{СП}$ - рівень продуктивності праці на СП (виробіток на одного працюючого), грн.;

$ПП_j$ - рівень продуктивності праці на підприємстві j -того засновника, грн.;

$Ч_{прац.}$ - чисельність працюючих на СП, чол.;

$Sy_{инв.}$ - рівень інвестиційного синергізму;

$PR_{СП}$ - чистий прибуток СП, тис. грн.;

PR_j - чистий прибуток j -того засновника, тис. грн.;

$Sy_{вал.}$ - рівень валютного синергізму;

$P_{в(СП)}$ - резерв валютної самоокупності СП;

P_{vj} - резерв валютної самоокупності j -того засновника;

$Sy_{мен.}$ - рівень синергізму менеджменту;

$E_{упр.ф(СП)}$ - рівень ефективності управлінських рішень СП;

$E_{упр.фj}$ - рівень ефективності управлінських рішень j -того засновника;

$Sy_{заг.}$ - загальний рівень синергізму СП.

Таким чином, можливість трансформації потенційного синергізму, притаманного кожному спільному підприємству, у синергізм реальний, що реалізується та піддається якісній і кількісній оцінці, розцінюється як безперечний доказ економічної доцільності проекту, а тому здійснення попередньої оцінки ймовірного синергізму слід розглядати як один з етапів розробки бізнес-плану СП. Фактично досягнутий рівень позитивного синергізму свідчить про раціональність обраної стратегії дій і слугує вагомим орієнтиром для прийняття рішень стосовно подальшого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове розв'язання проблеми удосконалення економічної діяльності спільних підприємств, що виявляється у розробці механізму досягнення оптимального синергічного ефекту СП завдяки раціональному поєднанню потенціалів партнерів з різних держав. Результати роботи дають підстави для таких висновків:

1. В сучасних умовах господарювання все більшу роль відіграють зовнішньоекономічні зв'язки. Досягнення найвищих рівнів ефективності міжнародних операцій можливе за умови належного стратегічного управління їх розвитком. Однією з переваг зарубіжної експансії є генерація синергічного ефекту, що означає підвищення продуктивності та /або скорочення виробничих витрат завдяки поєднанню зусиль партнерів (синергізм співробітництва) та /або виходу в інші (споріднені) галузі діяльності (синергізм диверсифікації). Отже, цілком виправданим є введення категорії "інтернаціональний синергізм", ефект якого може проявлятися на різних рівнях господарювання і зумовлювати в кінцевому рахунку поглиблення тенденцій глобалізації міжнародної економіки.

2. Головними передумовами синергізму в межах СП визначено, по-перше, поєднання різнотипних потенціалів засновників заради досягнення спільних цілей, по-друге - перспективи виходу в нові сфери господарювання з метою одержання економії на масштабах діяльності. Отже, на спільних підприємствах створюються найкращі умови для досягнення синергізму співробітництва і синергізму диверсифікації. На основі систематизації відмінних ознак СП зроблено висновок, що кожна характерна риса спільного підприємства в тій чи іншій мірі містить потенціал для генерації різних видів синергізму - у сферах збуту, операційної діяльності, інвестування, менеджменту. Однак головна мета управління синергізмом - це трансформація потенційного синергізму у реальний синергізм, що піддається кількісній та якісній оцінці.

3. Як показали дослідження функціональних ролей і класифікаційних ознак сучасних спільних підприємств, ці об'єкти відзначаються багатогранністю своєї економічної природи. Це, в свою чергу, зумовлює різноманітність форм прояву їх синергічного ефекту - як різновиду міжнародних коопераційних зв'язків у промисловості, інструмента інтернаціоналізації власності, стратегії виходу на зарубіжний ринок, каналу міжнародного обміну технологіями тощо. Ключову роль в процесі досягнення синергізму відіграє фактор поєднання окремих елементів власності, інвестиційних, збутових, науково-технічних, трудових, управлінських та інших потенціалів партнерів, що вигідно відрізняє СП від альтернативних форм зовнішньоекономічної діяльності. В цілому завдяки своїй гнучкості спільні підприємства можуть паралельно виконувати різнопланові стратегічні і тактичні завдання, що покладаються на них засновниками. Досягнення високого рівня синергічного ефекту у цьому контексті слугує доказом обрання оптимальної комбінації внесків учасників в певних стратегічних зонах господарювання.

4. Процес розвитку синергізму СП охоплює ряд взаємопов'язаних стадій: 1) виявлення передумов потенційного синергізму; 2) комбінування різних стратегічних зон господарювання з метою досягнення синергізму диверсифікації; 3) комбінування внесків засновників з метою досягнення синергізму співробітництва; 4) "формалізація" синергізму (створення передумов для трансформації потенційного синергізму в реальний синергізм); 5) оцінка реального синергізму. Кожна з означених стадій перебуває у логічному взаємозв'язку з етапами організації спільного підприємства. У ході становлення і розвитку СП поступово формується загальна структура синергічних взаємозв'язків, до якої автором віднесено такі напрямки діяльності, як маркетинг і збут продукції, виробництво, НДДКР, організація матеріально-технічного і кадрового забезпечення, валютно-фінансові (розподільчі) відносини, управління. Наведена схема слугує основою для визначення розміру і структури синергічного ефекту СП.

5. Сучасні тенденції розвитку синергізму СП загалом базуються на попередньому історичному досвіді спільного підприємництва в різних країнах. В дисертації розроблено загальну класифікацію етапів еволюції СП, що відображає специфіку участі в процесах спільного підприємництва представників різних політико-економічних формацій. Виділено той факт, що в

історичній ретроспективі (70-80-ті роки ХХ ст.) категорія “синергізм” дістала особливу інтерпретацію по відношенню до СП, згідно з якою передбачається взаємне надання партнерами рівнозначних переваг шляхом створення тандему спільних підприємств в обох країнах-учасниках. Такий підхід сприяє поширенню синергічних переваг для обох партнерів по СП. На цій основі зроблено висновок про доцільність перенесення окремих рис СП-тандемів у сучасну практику спільного підприємництва, що дозволить учасникам оперативно поширювати свій вплив на нові сегменти світового ринку.

6. В Україні мають місце тенденції нерівномірного поширення іноземних інвестицій за регіонами і галузями економіки як за абсолютними розмірами зарубіжного капіталу і кількістю створених СП, так і в динаміці означених показників. Це дає підстави для висновку щодо низької інвестиційної привабливості України, зумовленої насамперед нестабільністю національної правової бази у сфері іноземного інвестування, а також іншими зовнішніми щодо СП чинниками. Водночас не менш актуальним є питання про вдосконалення внутрішньої структури спільних підприємств, чого можна досягти за рахунок налагодження високоефективних синергічних взаємозв'язків між партнерами.

7. Як теоретичну основу підвищення ефективності функціонування СП обрано своєрідний симбіоз концепцій синергізму і “технологічного ланцюжка”: перша з них передбачає одержання додаткових вигод від оптимального розміщення окремих об'єктів на територіях держав-учасниць, а друга - дозволяє максимально використовувати переваги міжнародного поділу праці. Виходячи з цього, пропонується засновувати на багатосторонній основі технологічні ланцюжки спільних підприємств, до складу яких входитимуть виробничі і торговельні СП, міжнародна служба маркетингу та координаційний управлінський центр.

8. Сучасні умови господарювання висувають нові вимоги щодо розподільчих відносин в межах спільних підприємств. У цьому контексті велике значення має питання оптимізації розподілу ресурсів між об'єктами технологічного ланцюжка СП та прибутків між учасниками проекту. Новий підхід до розв'язання цієї проблеми цілком базується, з одного боку, на принципах “технологічного ланцюжка” (технологічний процес виробництва продукції розбивається на окремі взаємопов'язані ланки, кожна з яких характеризується певним рівнем капіталоемності й обсягом випуску кінцевого продукту), а з іншого - на положеннях теорії синергізму (при формуванні статутного капіталу рекомендується проводити паралельну диференціацію внесків за учасниками проекту та об'єктами капіталовкладення). При розподілі прибутків між партнерами СП доцільно дотримуватись принципів рівності усіх учасників (незалежно від форми власності та національного походження), багатокритеріальності (врахування великої кількості чинників, які визначають участь співзасновника у процесах створення та функціонування СП), гнучкості (можливість модифікації методики в залежності від конкретної ситуації). Практичне значення запропонованого підходу полягає у тому, що він передбачає максимальну відповідальність материнських компаній за результати діяльності створених ними спільних підприємств.

9. На основі аналізу існуючих підходів до оцінки результативності спільного підприємництва в роботі запропоновано методологічні основи розрахунку економічної ефективності діяльності СП. Розроблена методика містить велику кількість показників, що дозволяє застосовувати її для оцінки ефективності різних функціональних сфер на різних етапах діяльності фірми, ступеня задоволення інтересів учасників та можливостей одержання додаткових переваг від організації СП. Відмінною рисою методики є введення ряду показників для визначення розміру і структури синергічного ефекту спільного підприємства. Такий підхід дозволяє отримати і проаналізувати інформацію про ступінь трансформації потенційного синергізму в реальний синергізм. На основі означених даних керівництво СП та його засновники можуть приймати виважені рішення про доцільність внесення тих чи інших коректив до стратегії розвитку підприємства. У випадку отримання негативного значення синергізму є сенс переглянути загальну концепцію співробітництва у формі СП. Практичне значення методики полягає також у тому, що вона може слугувати інструментом для діагностики банкрутства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Фахові видання:

1. Торгова Л.В., Хитра О.В. Спільні підприємства в Україні: організаційно-економічний механізм і ефективність функціонування. - К.: ФАДА ЛТД, 2001. - 218 с.
2. Хитра О.В. Основні етапи процесу створення спільного підприємства // Вісник Технологічного університету Поділля. - 1998. - № 5. - С. 103-108.
3. Хитра О.В. Дослідження класифікації спільних підприємств // Вісник Технологічного університету Поділля. - 1999. - № 5. - С. 77-80.
4. Хитра О.В. Дослідження сутності спільних підприємств // Вісник Технологічного університету Поділля. - 2000. - № 4. - С. 155-160.
5. Хитра О.В. Аналіз розвитку спільних підприємств у світовому масштабі // Регіональні перспективи. - 2000.- № 2-3 (9-10). - С. 332-334.
6. Хитра О.В. Роль спільних підприємств в економіці регіону (на прикладі Хмельницької області) // Регіональні перспективи. - 2000. - № 5 (12). - С. 101-105.
7. Хитра О.В. Основоположні принципи організації оцінки ефективності спільних підприємств // Економіка: проблеми теорії та практики. Міжвузівський збірник наукових праць. Випуск 24. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. - С. 68-75.
8. Хитра О.В. Аналіз методологічних підходів до питання розподілу прибутків спільного підприємства // Вісник Технологічного університету Поділля. - 2001. - № 1. - С. 85-89.
9. Хитра О.В. Методологія оцінки синергічного ефекту від створення спільного підприємства // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 95. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. - С. 98-102.
10. Хитра О.В. Синергізм як категорія міжнародної економіки // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 100. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. - С. 108-114.

Інші видання:

11. Торгова Л.В., Хитрая Е.В. Проблемы создания СП в Украине // Проблемы современной экономики, нормирования затрат и результатов труда (сборник докладов и тезисов межрегионального научно-практического семинара). - Хмельницкий: ТУП, 1996. - С. 97-99.
12. Хитра О.В. Розвиток спільних підприємств у Хмельницькій області // Придніпровський науковий вісник. - 1998. - № 98 (165). - С. 23-26.
13. Хитра О.В. Концепція соціально-економічного механізму спільного підприємства // Труды 4-ой международной научно-практической конференции "Современные информационные и энергосберегающие технологии жизнеобеспечения человека". - Вип. 4. Кн. 4. - К.: ДАЛПУ, 1998. - С. 16-19.
14. Хитра О.В. Функціональні ролі спільного підприємства // Збірник наукових праць 5-ої міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні інформаційні та енергозберігаючі технології життєзабезпечення людини". - Вип. 5. - К.: ФАДА ЛТД, 1999. - С. 391-394.
15. Хитра О.В. Дослідження специфіки економічного механізму спільних підприємств Хмельницької області // Збірник наукових праць 6-ої міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні інформаційні та енергозберігаючі технології життєзабезпечення людини". - Вип. 6. - К.: ФАДА ЛТД, 1999. - С. 189-191.

АНОТАЦІЯ

Хитра О.В. Синергізм спільних підприємств. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.05.01. - Світове господарство і міжнародні економічні відносини. - Тернопільська академія народного господарства, м. Тернопіль, 2001.

Дисертація присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню формування моделі спільного підприємства, орієнтованого на досягнення синергічного ефекту в умовах глобальних

інтеграційних процесів. У роботі визначено основні позиції характеристики синергізму як категорії стратегічного менеджменту, введено поняття “синергізм диверсифікації”, “синергізм співробітництва”, “інтернаціональний синергізм”; сформовано загальне визначення спільного підприємства, систематизовано його відмінні риси та основні види синергізму СП; побудовано баланс переваг і недоліків, критеріїв доцільності створення СП; сформовано головні функціональні ролі та класифікаційні ознаки спільних підприємств; розроблено загальну модель синергічних взаємозв’язків у межах СП. Проаналізовано світовий досвід створення та функціонування спільних підприємств, на основі чого розроблено схему періодизації процесу еволюції СП. На основі результатів авторського дослідження економічної діяльності спільних підприємств Хмельницької області обґрунтовано необхідність вжиття заходів щодо прискорення процесу трансформації потенційного синергізму СП у синергізм реальний. Сформовано модель організації спільних підприємств на засадах концепцій синергізму і “технологічного ланцюжка”. Запропоновано авторську методику розподілу привнесених ресурсів і одержаного прибутку від господарської діяльності СП. Поглиблено методологічний підхід до питання оцінки економічної ефективності діяльності СП, введено показники для розрахунку загального ступеня і структури синергічного ефекту спільного підприємства. Основні результати дисертаційної роботи впроваджено в економічну практику.

Ключові слова: зовнішньоекономічні зв’язки, іноземні інвестиції, інтернаціональний синергізм, синергізм диверсифікації, синергізм співробітництва, спільне підприємство, технологічний ланцюжок.

АННОТАЦІЯ

Хитрая Е.В. Синергизм совместных предприятий. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.05.01. - Мировое хозяйство и международные экономические отношения. - Тернопольская академия народного хозяйства, г. Тернополь, 2001.

Диссертация посвящена теоретико-методологическому обоснованию формирования модели синергически ориентированных совместных предприятий в условиях глобальных интеграционных процессов. В работе определены основные позиции характеристики синергизма как специфической категории стратегического менеджмента: предпосылки возникновения теории синергизма, сущность, разновидности, признаки, формы проявления и способы оценки. Введены категории “синергизм диверсификации”, “синергизм сотрудничества” и “интернациональный синергизм”, являющийся важным стратегическим преимуществом при осуществлении внешнеэкономических операций на микро-, мезо- и макроуровне.

Исследована специфика совместных предприятий как формы организации внешнеэкономических связей, характеризующейся высоким уровнем потенциального синергизма. На основе обобщения существующих подходов к решению проблемы сформулировано общее определение совместного предприятия, систематизированы его отличительные черты, преимущества, недостатки, критерии целесообразности, функциональные роли и классификационные признаки. Разработаны основные этапы создания и функционирования СП и, соответственно, стадии развития синергизма. С позиций синергизма построены логические схемы формирования мотивационного механизма, выбора оптимальных видов деятельности, оценки и выбора иностранного партнера, достижения баланса интересов участников, разработки бизнес-плана и осуществления анализа результатов деятельности совместного предприятия. Разработана модель синергических взаимосвязей, возникающих в рамках типичного совместного предприятия в результате взаимодополнения и взаимоусиления различных потенциалов участников, ориентированных на осуществление совместной деятельности с целью достижения общих целей.

Осуществлен краткий анализ мирового опыта создания и функционирования совместных предприятий. Разработана схема периодизации процесса эволюции СП, позволяющая выявить преемственность этапов их развития в мировом масштабе. В исторической ретроспективе

рассмотрен опыт применения концепции синергизма в качестве формы преодоления ограничительной деловой практики и сделан вывод о возможности и необходимости углубления и усовершенствования механизмов синергического взаимодействия на современном этапе развития мировой экономики с целью достижения наилучших результатов хозяйствования в условиях ужесточившейся конкурентной борьбы за доступ к прямым иностранным инвестициям.

Проведен анализ деятельности совместных предприятий в Украине и Хмельницкой области, на основе результатов которого выявлены общие тенденции развития СП в период 1991-2000 гг. Организовано и проведено социологическое исследование экономической деятельности СП, позволившее описать структуру синергических взаимосвязей в сферах маркетинга, производства продукции, НИОКР, материально-технического и кадрового обеспечения, валютно-финансовых отношений и управления на этих объектах, а также произвести расчеты уровней интегрального эффекта отдельных предприятий. Обоснована объективная необходимость принятия мер по повышению реальной эффективности проектов СП, в частности, за счет рационального использования синергического потенциала.

Сформирована модель организации совместных предприятий исходя из теоретических предпосылок концепций синергизма и “технологической цепочки”. Разработаны основополагающие принципы и общая последовательность работ по созданию технологической цепочки СП. Доказана ее потенциальная эффективность за счет использования дополнительных преимуществ международного разделения труда и оптимального территориального размещения. Предложена новая методика распределения вносимых ресурсов и получаемой прибыли от хозяйственной деятельности совместных предприятий. Углублен методологический подход к вопросу оценки эффективности СП: введены и обоснованы показатели, позволяющие определять уровень эффективности экономической деятельности в целом и отдельных функциональных сфер, степень реализации интересов участников и количественную оценку дополнительных преимуществ СП по сравнению с другими формами организации хозяйственной деятельности. Предложены показатели для расчета общего уровня и структуры синергического эффекта, который расценивается как один из наиболее весомых критериев экономической целесообразности создания и функционирования СП.

Основные результаты диссертации внедрены в экономическую практику.

Ключевые слова: внешнеэкономические связи, иностранные инвестиции, интернациональный синергизм, синергизм диверсификации, синергизм сотрудничества, совместное предприятие, технологическая цепочка.

SUMMARY

Khitra O.V. Synergy of joint ventures. - Manuscript.

Dissertation for the degree of the candidate of economic sciences, speciality 08.05.01. - World economy and international economic relations. - Ternopil Academy of National Economy, Ternopil, 2001.

The dissertation is devoted to basic and methodological rationality of working out an effective joint venture's synergy model under the global integrational processes. The main positions of international synergy description have been fixed in the dissertation. The general definition of “joint venture”, its attributes, advantages, deficiencies, functional roles and classificational features have been elaborated. The joint venture's synergy theory has been worked out. The world experience of joint enterprise has been analyzed and the scheme of JV' evolution process' periodisation has been worked out. The objective necessity to effectivizate JV-projects' synergy connections has been substantiated by the results of author's investigation of economic activity of joint ventures of the Khmelnytsky Region. The model of joint venture on the grounds of synergy and “technological chain” establishment has been worked out in the dissertation. The author's method of resources and profits distribution has been suggested. The methodological approach to the problem of JV' effectiveness calculation has been deepened. The basic results of dissertation are applied into economic practice.

Key words: internal economic links, foreign investment, international synergy, synergy of diversification, synergy of cooperation, joint venture, technological chain.

Підписано до друку 10.12.2001 р. Формат 60×90/16.
Ум. друк. арк. – 1. Обл.-вид. арк. – 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 551, 2001 р.
Редакційно-видавничий центр ТУП
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1